

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se
kn.e.remissvar@regeringskansliet.se
sandra.lennander@regeringskansliet.se
daniel.friberg@regeringskansliet.se

Yttrande över promemorian Energiplanering i kommuner och regioner och en mer energieffektiv offentlig sektor

Er beteckning: KN2026/01494

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser positivt på att regelverket för energiplanering moderniseras och anpassas till de nuvarande energipolitiska målen. De föreslagna förändringarna bedöms kunna stärka förutsättningarna för en långsiktig, effektiv och robust energiplanering på lokal och regional nivå. Länsstyrelsen bedömer dock att länsstyrelsernas roll och ansvar i energiplaneringen behöver tydliggöras i den föreslagna lag- och förordningstexten.

Mot bakgrund av länsstyrelsernas uppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken lämnas därför ett antal förslag för att förtydliga länsstyrelsernas roll i genomförandet av energiplaneringen.

Sammantaget har Länsstyrelsen en god regional kunskap, en god och framgångsrik erfarenhet av att leda och samordna myndigheter, kommuner, privata och ideella verksamheter samt möjlighet till tvärssektoriellt arbete genom sitt breda uppdrag. Därför lämpar sig uppdrag inom energiplanering synnerligen väl för länsstyrelserna.

Länsstyrelsen lämnar även synpunkter på flera delar av förslaget som bedöms vara viktiga för ett ändamålsenligt genomförande. Synpunkterna avser kommunernas förutsättningar att uppfylla de föreslagna kraven, energieffektivitet och energifattigdom, energiplaneringens koppling till översiktsplaneringen samt redovisning av energianvändning för mobilitetstjänster.

Länsstyrelsernas roll i energiplaneringen

Länsstyrelsen har en central roll i genomförandet av energi- och klimatpolitiken på regional nivå och utgör en viktig länk mellan nationell, regional och lokal energiplanering.

Länsstyrelserna har regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken. Länsstyrelserna har även på uppdrag av regeringen uppdaterat regionala energi- och klimatstrategier, tagit fram regionala handlingsplaner för elektrifiering och ska främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet.

Länsstyrelsen verkar dessutom inom flera områden som har nära koppling till energiplaneringen, exempelvis totalförsvar och beredskap, samhällsplanering, miljöprövning, social hållbarhet och regional utveckling. Länsstyrelserna har bred kunskap och ansvar som är högst relevanta för den kommunala energiplaneringen, och goda förutsättningar att bidra med stöd, vägledning och samordning. Detta speglas inte i promemorian.

Sammantaget har Länsstyrelsen en god regional kunskap, en god och framgångsrik erfarenhet av att leda och samordna myndigheter, kommuner, privata och ideella verksamheter samt möjlighet till tvärsektoriellt arbete genom sitt breda uppdrag. Därför lämpar sig uppdrag inom energiplanering synnerligen väl för Länsstyrelserna.

Mot denna bakgrund anser Länsstyrelsen att länsstyrelsernas roll och ansvar i energiplaneringen bör tydliggöras. På sidorna 6-7 lämnas förslag till ändringar i lag- och förordningstexten. På sidorna 7-10 redovisas synpunkter på relevanta avsnitt i promemorian.

Kommuners förutsättningar gällande genomförande

Länsstyrelsen i Västmanland genomför tillsammans med länsstyrelserna i Uppsala och Södermanland och Energikontoret i Mälardalen energiplaneringsprojektet SUVERÄN, med sju av länens kommuner som projektdeltagare. Projektet syftar till att stärka kommunernas kompetens och samverkan inom energiplanering. Inom ramen för projektet har kommunerna återkommande lyft ett

antal utmaningar för en ändamålsenlig energiplanering som är direkt relevanta för de förslag som lämnas i promemorian. Nedan redovisas ett antal identifierade utmaningar samt förslag på möjliga lösningar.

Utökade planerings- och uppföljningskrav

Många kommuner har begränsade personella och ekonomiska resurser för att hantera ytterligare planerings- och uppföljningskrav. Det gäller exempelvis det föreslagna kravet att samla in uppgifter från företag med stor energi- eller effektanvändning, vilket riskerar att medföra en betydande administrativ belastning för kommuner. Det kan även innebära en ökad administrativ börda på berörda företag. Det finns dessutom en risk att hanteringen och kvaliteten på de inrapporterade uppgifterna varierar mellan kommuner.

Särskilt mindre kommuner med begränsade resurser kan behöva riktade stödsatser för att kunna uppfylla de nya kraven. För att möjliggöra en enhetlig tillämpning behövs även tydliga föreskrifter från Statens energimyndighet om vilka företag som omfattas och hur uppgiftsinsamlingen ska genomföras. För att minska den administrativa belastningen och säkerställa en enhetlig hantering bör ansvarig statistikmyndighet få i uppgift att samla in och tillhandahålla historiska uppgifter om energi- och effektanvändning till kommunerna. Oavsett insatser kommer förslagen innebära en ökad belastning på kommunerna och staten bör bedöma om belastningen håller en rimlig nivå.

Genomförandetider och uppskattade kostnader

Länsstyrelsen befarar även att de föreslagna genomförandetiderna är för korta och att de uppskattade kostnaderna för genomförandet är för lågt beräknade, vilket ger kommunerna otillräckliga förutsättningar att ta fram, förankra och besluta om energiplaner till den 1 januari 2028. Detta gäller i synnerhet mindre kommuner med begränsade resurser och kommuner som behöver upphandla extern kompetens för delar av arbetet. Länsstyrelsen anser därför att genomförandetiden bör ses över och att uppskattningen av kostnaden behöver anpassas för att bättre motsvara kommunernas faktiska kostnader för genomförande.

Energieffektivitet i upphandling

I promemorian föreslås att upphandlade myndigheter och enheter ska ta större hänsyn till energieffektivitet vid upphandling av vissa varor och tjänster, samt vid köp och hyra av byggnader och lokaler, i linje med principen om energieffektivitet först. Länsstyrelsen ser positivt på principen, då den kan minska energislöseri och kostnader över tid. Samtidigt kan energieffektiviseringsåtgärder kräva investeringar som är ekonomiskt utmanande för många kommuner.

Mindre kommuner kan även ha begränsade resurser att ställa relevanta krav på energieffektivitet samt bedöma energi- och livscykelaspekter i samband med upphandlingar. För att underlätta genomförandet behövs tydlig vägledning och nationella riktlinjer för hur principen ska tillämpas i praktiken. Enkla systemstöd, minskad administrativ belastning och riktade stödinsatser kan också bidra till mer likvärdigt och effektivt genomförande.

Avgränsning mellan energieffektivisering och energiplanering

Länsstyrelsen ser risker med att kommuner i samma dokument ska redovisa både åtgärder för energieffektivisering och för övergripande energiplanering. Det är inte ändamålsenligt att detaljerade energieffektiviseringsåtgärder i den kommunala verksamheten ska beslutas av kommunfullmäktige. Det finns också en risk att den strategiska och mer övergripande energiplaneringen trängs undan när detaljerade krav på energieffektivisering ska redovisas i samma plan. Detta gäller särskilt eftersom lag- och förordningsförslagen reglerar arbetet med energieffektivisering på en mer detaljerad nivå än den övriga energiplaneringen. Länsstyrelsen föreslår därför att åtgärder för energieffektivisering i den kommunala verksamheten i stället redovisas i relevanta styrdokument. Vilka dokument som är mest lämpliga bör avgöras av respektive kommun.

Tillgång till energistatistik

En annan utmaning som identifierats är tillgången till energistatistik. Kommunerna uppger att delar av den statistik som tillhandahålls av SCB omfattas av sekretess, vilket försvårar analyser av energianvändning, effektbehov och utvecklingstrender. Länsstyrelsen anser att tillgången till relevant statistik och planeringsunderlag är en grundläggande förutsättning för att kommunerna ska kunna uppfylla lagens krav och bedriva en väl underbyggd energiplanering.

Underlag från sektorsmyndigheter

Lagstiftningen innebär ökade krav på kommunerna inom flera områden som angränsar till energiplaneringen och för att länsstyrelserna ska ge bra stöd till kommunerna enligt ovanstående förslag krävs bra stöd och underlag från olika sektorsmyndigheter, inte bara Energimyndigheten. Kommunerna ska ta hänsyn till totalförsvarets energibehov, men samtidigt föreslås att Försvarsmakten undantas från rapporteringskravet. Länsstyrelsen

ser det som önskvärt att andra sektorsmyndigheters, , skyldighet att bidra med underlag till energiplaneringen tydliggörs i lagen eller förordningen.

Energieffektivisering och energifattigdom

Länsstyrelsen ser positivt på att energieffektivisering lyfts fram som en del av arbetet mot energifattigdom. På sikt kan minskad energianvändning bidra till lägre energikostnader, men de hushåll som har störst behov av sådana besparingar saknar ofta ekonomiska förutsättningar att genomföra energieffektiviserande åtgärder. Det är därför viktigt att styrmedel och stödinsatser utformas så att de når särskilt utsatta grupper. Länsstyrelsen vill även understryka vikten av att samråda med utsatta grupper inför beslut om specifika energieffektivitetsåtgärder, eftersom det kan bidra till att olika gruppers förutsättningar och behov beaktas. Eftersom förutsättningarna för att förebygga och hantera energifattigdom varierar mellan kommuner bör lokala förhållanden kunna beaktas i energiplaneringen. Arbetet med energifattigdom bör även samordnas med insatser inom social hållbarhet, folkhälsa och ekonomisk utsatthet.

Energiplanering i översiktsplaneringen

Länsstyrelsen ser positivt på att promemorian betonar kopplingen mellan den kommunala energiplanen och översiktsplaneringen enligt plan- och bygglagen (PBL). Att skärpa kraven på energi- och effektplanering och tydligare koppla dessa till den fysiska samhällsplaneringen är av stor vikt för den gröna omställningen, totalförsvarets behov och en trygg energiförsörjning. Tillgång till mark för energiproduktion, nätutbyggnad och energilagring är i grunden en fråga om mark- och vattenanvändning. Genom att tidigt integrera effekt- och energibehov i översiktsplaneringen skapas förutsägbarhet och snabbare planprocesser för näringsliv och bostadsbyggande.

Energiredovisning av mobilitetstjänster

Länsstyrelsen ser positivt på förbättrade möjligheter att följa upp energianvändning inom offentlig verksamhet, men bedömer att de nya kraven kan innebära en ökad administrativ belastning. Om statliga myndigheters årliga redovisning utökas till att även omfatta energianvändning för mobilitetstjänster kommer det att innebära ett

ökat behov av datainsamling, uppföljning och rapportering för länsstyrelserna. För att underlätta genomförandet och säkerställa en enhetlig redovisning bör Naturvårdsverket ta fram tydliga anvisningar för hur uppgifter samlas in, beräknas och rapporteras. Länsstyrelsen ser även ett behov av att de nya upphandlingskraven samordnas med befintliga miljöledningssystem och rapporteringsrutiner för att begränsa den administrativa belastningen och undvika parallella processer.

Länsstyrelsernas roll: förslag till ändringar i föreslagen lag- och förordningstext

Förslag till ändringar i föreslagen lagtext

Länsstyrelsen anser att 12 § i *Lagen om energiplanering i kommuner och regioner* bör ändras enligt följande:

- Lägga till "Länsstyrelsen" som första strecksats före "andra kommuner"

Förslag till ändringar i föreslagen förordningstext

Länsstyrelsen anser att 8 § i *Förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter* behöver kompletteras enligt följande:

- Nytt stycke 2 (Nuvarande stycke 2 blir stycke 3):
Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen

Länsstyrelsen anser att 18 § i *Förordningen om energiplanering i kommuner, regioner och statliga förvaltningsmyndigheter* behöver kompletteras. Nuvarande förslag

- "Statens energimyndighet ska vägleda kommuner och regioner i frågor om tillämpning av lagen (2026:000) om energiplanering i kommuner och regioner"

bör ersättas med:

- Statens energimyndighet ska genom länsstyrelserna och metodstöd vägleda kommuner och regioner i frågor om tillämpning av lagen (2026:000) om energiplanering i kommuner och regioner.

Förslag till skäls-text i fortsatta beredningen:

Utöver i denna förordningstext beskrivs Statens energimyndighets roll i att vägleda kommuner och regioner bara i konsekvensbeskrivningen i avsnitt 8.8.1 Förslag till skäls-text beskrivs därför här i stället för nedan under respektive avsnitt som för övriga ändringsförslag.

Länsstyrelserna har en central roll i energiplaneringen – inte minst när det gäller samspelet mellan lokal och nationell planering. Därav bör länsstyrelserna även ha en utpekad vägledande roll gentemot kommunerna. Energimyndigheten och länsstyrelserna behöver utveckla ett välfungerande samarbete kring hur kommunernas energiplaneringsarbete ska stödjas. Därför bör båda myndigheterna hjälpas åt i vägledningen.

Länsstyrelsernas roll: synpunkter på relevanta avsnitt

Synpunkter på avsnitt 4.2

Inför den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen att nedanstående skäls-text används i anslutning till den skäls-text som redovisas under avsnitt 4.2, till exempel som ett tillägg i fjärde stycket efter andra meningen, som beskriver energiplaneringen som genomförs på regional nivå:

På regional nivå har länsstyrelserna i regleringsbrevsuppdrag att utveckla den regionala energiplaneringen genom att bland annat i bred samverkan revidera de regionala energi- och klimatstrategierna (klart 2025) och att ta fram regionala handlingsplaner för elektrifiering (klart 2026). Den regionala energiplaneringen sätter den nationella politiken och energiplaneringen i en regional kontext och underlättar arbetet för kommuner och andra lokala och regionala aktörer, samtidigt som den regionala energiplaneringen samlar lokal och regional kunskap som underlag för den nationella energiplaneringen.

Synpunkter på avsnitt 4.4

För den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen ett tillägg i slutet av första stycket i rutan:

- *Länsstyrelsen ska ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen*

För den fortsatta beredningen föreslås att texten under skäl för förslaget under rubriken "En kommun ska varje ny mandatperiod pröva om en energiplan är aktuell" kompletteras med:

- *Länsstyrelsen bör ges möjlighet att yttra sig om aktualitetsprövningen utifrån kunskapen i den regionala energiplaneringen och nationella energimål*

För den fortsatta beredningen föreslås texten under rubriken "Energiplanen ska offentliggöras" ändras enligt följande. Meningen:

- Statliga myndigheter kan behöva information om vilka åtgärder som kommunen planerar vidta"

till

- *De kommunala energiplanerna är viktiga för Länsstyrelsen som underlag för den regionala energiplaneringen som i sin tur utgör underlag för den nationella planeringen.*

Sista meningen under samma rubrik föreslås även utöver "allmänheten" kompletteras med *Länsstyrelsen och andra aktörer.*

Länsstyrelsen föreslår även att ett nytt tredje stycke under samma rubrik som beskriver att den regionala energiplaneringen behöver uppdateras regelbundet.

Synpunkter på avsnitt 4.6

Utifrån förslaget till ändring 12 § i *Lagen om energiplanering i kommuner och regioner* ovan bör texten i rutan i fortsatta beredningen ändras enligt följande. Första meningen

- Om det främjar en trygg energiförsörjning och en effektiv användning av energi och effekt ska en kommun ha kontakter med andra kommuner, regioner och statliga myndigheter som en del av energiplaneringen.

byts ut till:

- Om det främjar en trygg energiförsörjning och en effektiv användning av energi och effekt ska en kommun samverka med Länsstyrelsen, andra kommuner och regionen som en del av energiplaneringen.

I andra stycket i rutan föreslås följande tillägg efter första meningen:

- Kommunen ska i god tid innan beslut fattas ge Länsstyrelsen tillfälle att yttra sig vid framtagandet av kommunal energiplan.

För den fortsatta beredningen föreslår Länsstyrelsen följande tillägg i skäls-texten. Andra stycket föreslås inledas med (delar av texten finns nu i fjärde stycket, men föreslås flyttats och kompletterats):

- Genom samverkan med Länsstyrelsen underlättas kommunernas arbete med energiplanering. Länsstyrelserna har i regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken. Länsstyrelserna har på uppdrag av regeringen uppdaterat regionala energi- och klimatstrategier och tagit fram regionala handlingsplaner för elektrifiering och ska främja samverkan och erbjuda stöd till bland annat kommuner. Länsstyrelserna ska utifrån instruktionen "utifrån ett statligt helhetsperspektiv arbeta sektorsövergripande samt inom myndighetens ansvarsområde samordna olika samhällsintressen och statliga myndigheters insatser," och "inom sin verksamhet främja samverkan mellan kommuner, regioner, statliga myndigheter och andra relevanta aktörer i länet". Länsstyrelsen har utöver energi och klimat även andra uppdrag, roller och regionalt ansvar för flera områden som är relevant för kommunala energiplaneringen exempelvis totalförsvar, samhällsplanering, miljöprövning, social hållbarhet, främja länets utveckling och klimatanpassning.

Femte stycket föreslås bytas ut till:

- Även andra statliga myndigheter (inklusive Affärsverket svenska kraftnät) än Länsstyrelsen har viktig kunskap utifrån sina ansvar inom energiplaneringen, exempelvis framtagande av scenarier, nationella kunskapsunderlag, finansiering och planeringsansvar utifrån sina instruktioner. Utifrån Länsstyrelsens regleringsbrevsuppdrag att leda och samordna

det regionala genomförandet av energi- och klimatpolitiken, Länsstyrelsens instruktion att samordna statliga myndigheters insatser, samt de uppdrag som Affärsverket svenska kraftnät, Energimyndigheten och Energimarknadsinspektionen har att stödja länsstyrelsernas arbete med regional energiplanering, bör de statliga myndigheternas kunskap kanaliseras genom länsstyrelserna. Ett sådant tillvägagångssätt överensstämmer till exempel med hur staten organiserar vägledning enligt PBL. Det är dock inget som hindrar kommunerna från att komplettera kontakterna med länsstyrelserna med direktkontakter med andra statliga myndigheter så som Energimyndigheten och Affärsverket svenska kraftnät.

Synpunkter på avsnitt 8.8

Länsstyrelsen föreslår för den fortsatta beredningen att texten under avsnitt 8.8 kompletteras med en rubrik för länsstyrelserna utifrån de förslag som föreslås ovan. I texten föreslås det framgå att författningsförändringarna till följd av ovanstående förslag är en del av det som Länsstyrelsen har i regleringsbrevsuppdrag att göra. Författningsförslagen blir så fall ett sätt att permanenta delar av länsstyrelsernas regleringsbrevsuppdrag. Ytterligare finansiering till Länsstyrelsen krävs inte för genomförandet av förslaget, men förslagen förutsätter att befintlig finansiering permanentas.

Synpunkter på övriga avsnitt

Ovanstående förslag skulle få vissa följdverkningar och innebär behov av ändringar i texterna i den fortsatta beredningen även på andra ställen, exempelvis: på sidan 32 och 35 där det hänvisas till avsnitt 4.6.

Även formuleringarna på sidan 38 under avsnitt 4.5. skulle behövas ses över. De regionala energi- och klimatstrategierna är i de flesta fall framtagna tillsammans mellan länsstyrelserna och regionerna så det är få regioner som har egna klimathandlingsplaner.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Acko Ankarberg Johansson med klimathandläggare Isabel Hagen och Magnus Johansson som föredragande. I den slutliga handläggningen har även länsråd Stefan Renlund och enhetschef Eva Skytt medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.